

ДЕМОГРАФІЯ, ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ І СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

УДК 314.4:330.354
JEL Classification J17, H51

Федоришина Л.М.,
канд. екон. наук, доцент, наук. співроб.
відділу дослідження митних ризиків,
Науково-дослідний центр митної справи
Науково-дослідного інституту фіскальної політики УДФСУ

ОЦІНЮВАННЯ ВТРАТ ЗДОРОВ'Я ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Fedoryshyna L.M.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., research fellow at the
division of research of customs risks,
Research Center for Customs Affairs
Research Institute of Fiscal Policy of the University
of the State Fiscal Service of Ukraine

EVALUATION OF LOSSES OF CHILDREN'S HEALTH IN THE NATIONAL ECONOMY

Постановка проблеми. В умовах старіння населення, а такий процес в Україні спостерігається в останні десятиліття, взаємовплив здоров'я та економічного зростання виходить на передній план у якості компенсаторного механізму підтримки економічного зростання при скороченні робочої сили. Покращення здоров'я населення сприяє пролонгації працездатності, що в кінцевому підсумку призводить до збільшення пропозиції робочої сили, зростання продуктивності праці і, відповідно, поліпшення економічних показників розвитку як окремих регіонів, так і країни в цілому. Втрата здоров'я (захворюваність, інвалідність, смертність) у дитячому віці або його відсутність від народження вносять свої негативні корективи у даний процес, тому актуальності набувають питання оцінювання втрат національної економіки за їх рахунок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Взаємозв'язок між здоров'ям населення, зокрема й здоров'ям дитячого населення, і економічним зростанням країни доведено науковцями як медичних, так і економічних наук. Оскільки здоров'я є однією із складових людського капіталу, то перші спроби оцінити вплив втрат людського капіталу на економічне зростання країни було здійснено Т. О. Подвисоцькою та Л. І. Красніковою [1; 2]. Бортницький В. А. [3] сформулював основи концептуального підходу щодо визначення впливу регіональних інноваційних систем та капіталу здоров'я на економічне зростання. Крім того, економічну оцінку втрат людського потенціалу було здійснено Рингач Н. О. та Мартинюк О. І. [4], а Шевчук Л. Т. та Кравчук Л. М. [5] розраховано величину недоотриманого ВВП через втрати людського капіталу (смертність, міграцію осіб працездатного віку) за допомогою методу життєвих потенціалів на прикладі окремого регіону країни; Гальків Л. І. [6] здійснила розрахунок інтегральних втрат людського капіталу регіонів. Проте, не применшуючи внеску згаданих науковців у дослідження впливу здоров'я населення на економічне зростання в країні, вважаємо, що визначення економічних збитків за рахунок втрати здоров'я саме дитячого населення залишились поза їх увагою, а тому вимагає подальших розробок.

Постановка завдання. Мета статті – оцінювання збитків в національній економіці від втрат здоров'я населення за рахунок захворюваності, інвалідності та смертності дітей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальні економічні втрати (економічний збиток), які несе суспільство у зв'язку із захворюваністю населення, поділяють на прямі і непрямі [7]. До прямих економічних втрат належать витрати на надання медичної допомоги: амбулаторне,

стаціонарне, санаторно-курортне лікування, санітарно-епідеміологічне обслуговування, науково-дослідницьку роботу, підготовку кадрів і т.п., а до непрямих економічних втрат - втрати в зв'язку зі зниженням продуктивності праці в результаті захворюваності, обсяг недовиробленої продукції на підприємстві та інтегральне зниження національного доходу на рівні всього національного господарства в результаті тимчасової або стійкої втрати працездатності або смерті людей у працездатному віці [8].

Для оцінювання економічних збитків від втрати здоров'я використовуємо методику Прохорова Б. Б. та Шамова Д. І. [9], яка базується на обчисленні значень показників втрат від смертності (M_t), втрат від інвалідності (D_t) та втрат від захворюваності (I_t), та адаптуємо її в контексті використання доступної статистичної інформації.

Економічні втрати, які несе суспільство в результаті смерті людини, що не дожила до віку середньої тривалості життя, розраховуються за формулою:

$$B_{nBt} = n_{Bt} \times C_t \times (Z_t - B), \quad (1)$$

де n_{Bt} - кількість померлих у віці B у році t ;
 C_t - вартість 1 року життя в році t ;
 Z_t - очікувана тривалість життя в році t ;
 B - вік померлої людини.

Для визначення повного збитку від смертності вартість втрачених років слід підсумувати з іншими економічними витратами, до яких призводить смертність. Так, економічні витрати в результаті смертності у роках молодше працездатного ($B < 16$ років) визначаються за формулою:

$$M_{nBt} = B_{nBt} + n_{Bt} \times BB\Pi_t \times S, \quad (2)$$

де M_{nBt} - економічний збиток у результаті смерті n числа людей у віці B у році t ;
 $BB\Pi_t$ - валовий внутрішній продукт на одного зайнятого в економіці в році t ;
 S - середній трудовий стаж.

Аналогічним чином визначається збиток від смертності осіб працездатного віку, проте в цьому випадку враховуються також виплати сім'ям у зв'язку з втратою годувальника. Економічні збитки в результаті смертності населення всіх вікових груп у році t (M_t) виражається сумою величин збитку від смертності в кожному віці:

$$M_t = \sum M_{nBt} \quad (3)$$

При розрахунку збитку від інвалідності враховуються витрати на лікування інвалідів, на пенсії по інвалідності, втрачена вигода при виробництві ВВП. Як відомо, різні групи інвалідності встановлюються хворим в залежності від ступеня втрати працездатності. Хворі, які відносяться до I і II групи інвалідності, взагалі непрацездатні або їх працездатність різко обмежена.

Якщо взяти найбільш важкий випадок інвалідності - повну втрату працездатності, то економічний збиток, викликаний повною непрацездатністю групи осіб молодших 16 років, можна виразити формулою:

$$D_{nB't} = n_{B't} \times \left[(Z_{lt} + \Pi_{Dt}) \times (Z_t - B') + (BB\Pi_t \times S) \right], \quad (4)$$

де $D_{nB't}$ - економічний збиток у результаті повної непрацездатності n числа людей, визнаних інвалідами віком B' в році t ($B' < 16$);

$n_{B't}$ - чисельність визнаних повністю непрацездатними інвалідами віком B' в році t ;
 Z_{lt} - витрати на лікування інваліда на рік t ;
 Π_{Dt} - річна пенсія по інвалідності в році t ;
 B' - вік визнання повної непрацездатності (інвалідності) [9].

Для визначення сумарного збитку, обумовленого інвалідністю, підсумовують величини збитку у всіх вікових категоріях:

$$D_t = \sum D_{nB't} \quad (5)$$

Економічні збитки, обумовлені захворюваністю населення, також пов'язані з витратами на лікування і виплатами по соціальному страхуванню. Крім того, в результаті тимчасової втрати працездатності зайнятими в економіці втрачається частина вигоди у виробництві ВВП. Економічні

втрати, викликані захворюваністю з тимчасовою втратою працездатності за рік, визначаються за формулою:

$$I_{ТВПт} = n_{yt} \times (ВВП_t + B_t + Z'_{лт}), \quad (6)$$

де B_t - виплати за лікарняним листком протягом року в році t ;

$Z'_{лт}$ - витрати на лікування хворого протягом року в році t ;

n_{yt} - чисельність осіб, умовно відсутніх на роботі протягом року в році t :

$$n_{yt} = \frac{N_t}{365}, \quad (7)$$

де N_t – абсолютне число днів тимчасової непрацездатності в році t [9].

При цьому, захворюваність незайнятого в економіці населення призводить до менших економічних втрат, оскільки пов'язана тільки з витратами на лікування. Сумарні економічні збитки від захворюваності населення в році t виражаються наступною формулою:

$$I_t = I_{ТВПт} + I_{nt}, \quad (8)$$

де I_{nt} – економічний збиток від захворюваності незайнятого населення в році t .

Звідси економічний збиток від втрат здоров'я населення в році t (L_t) визначають як суму втрат від смертності (M_t), втрат від інвалідності (D_t) та втрат від захворюваності (I_t):

$$L_t = M_t + D_t + I_t, \quad (9)$$

Вважаємо, що втрата здоров'я у дитячому віці має безпосередні негативні наслідки для економічної активності населення у працездатному віці. Інвалідність у дитячому віці практично зменшує кількість працездатних осіб і збільшує обсяги виплат пенсій по інвалідності. Хронічні захворювання з раннього дитинства знижують якість життя, призводять до зниження працездатності і скорочення для деяких осіб трудового стажу. Тобто, залежно від ступеня втрати здоров'я у дитинстві, це більше буде проявлятися або у зростанні кількості лікарняних листків і виплатах по тимчасовій втраті працездатності, або у зростанні обсягів виплат пенсій по інвалідності.

Об'єктивно розрахувати суму економічних збитків від втрати здоров'я населення у дитячому віці досить проблематично через відсутність відповідних статистичних даних. Проте можна отримати приблизне значення даного показника, ввівши певні припущення.

Щоб мати уявлення про масштаб економічних втрат в результаті захворюваності, інвалідності та смертності в дитячому віці, розрахуємо збиток від зазначених причин на період, що дорівнює одному року (2016 р.) та на період від 2016 р. до очікуваної тривалості життя, встановленої станом на 2016 р. для категорій осіб, що молодші працездатного віку, працездатного віку і старше працездатного віку.

Особи молодше працездатного віку:

1. *Захворюваність.* Станом на 1 січня 2017 р. в Україні налічувалось 7248872 осіб у віці 0-16 років [10, с. 20], серед яких вперше було виявлено захворювань різного роду - 10020593 [11, с. 15].

За сьогоднішніх умов функціонування медицини в Україні оцінити вартість лікування досить складно. Відповідно до статті 49 Конституції України, у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно. Реформи тільки починають втілюватись у життя. Ринок медичних послуг функціонує більше в тіні, ніж реально. Тому оцінювати витрати на лікування будемо з розрахунку загальних витрат на охорону здоров'я на душу населення - 4264,3 грн [12, с. 8]. Очевидно, що такі витрати не будуть однаковими для різних вікових категорій. Приблизну структуру витрат визначимо, виходячи із витрат, окреслених поточною реформою системи охорони здоров'я. Річний тариф оплати сімейному лікарю за літню людину (65+) і малюка – вдвічі вищий за тариф на людину 25 років [13]. У зв'язку із цим, припускаємо, що витрати на охорону здоров'я на особу молодше і старше працездатного віку становлять – 5117,2 грн, а осіб працездатного віку - 2558,6 грн.

Виходячи з усього вищесказаного, витрати на лікування осіб у віці 0-16 років становитимуть (табл. 1):

За один рік:

$7248872 \times 5117,2 = 37093927798,4$ грн.

За період до набуття працездатного віку:

$(435490 \times 16 + 462265 \times 15 + 471308 \times 14 + 487231 \times 13 + 470434 \times 12 + 465594 \times 11 +$
 $+ 479645 \times 10 + 477573 \times 9 + 441134 \times 8 + 430964 \times 7 + 398813 \times 6 + 400030 \times 5 +$
 $+ 381977 \times 4 + 365297 \times 3 + 351424 \times 2 + 361912 \times 1) \times 5117,2 = 343913615170,4$ грн

Таблиця 1

Економічні збитки від втрат здоров'я населення у дитячому віці, розраховані на період дитинства (молодше працездатного віку)

Причина втрати здоров'я	Розмір збитків	
	грн	дол. США (при середньому курсі 25,55 грн)
Захворюваність		
Витрати на лікування, за рік	343913615170,4	13460415466,6
Разом витрат (збитків)	343913615170,4	13460415466,6
Інвалідність		
Соціальна допомога дітям-інвалідам	43517903616,0	1703244759,9
Витрати на лікування, за рік	12780636844,8	500220620,1
Разом витрат (збитків)	56298540460,8	2203465380,1
Смертність		
Вартість втрачених років життя	3211732944,0	125703833,4
Разом втрат (збитків)	3211732944,0	125703833,4
Сумарні економічні збитки від втрат здоров'я	403423888575,2	15789584680

Джерело: розраховано автором

2. *Інвалідність*. У 2016 р. зареєстровано 156099 дітей інвалідів [14].

Звідси соціальна допомога дітям-інвалідам за відсутності статистичних даних їх розподілу за групами інвалідності становитиме:

$$156099 \times 1452,00 \times 12 \times (16 - 0) = 43517903616 \text{ грн}$$

Затрати на лікування дітей-інвалідів становитимуть:

$$156099 \times 1705,72 \times (16 - 0) = 12780636844,8 \text{ грн}$$

3. *Смертність*. У 2016 р. в Україні померло у віці від 0 до 19 років 5401 (2955+655+377+392+1022) осіб, з них 3253 (1703+366+217+244+724) чоловіків та 2147 (1252+289+160+148+298) жінок [10, с. 108]. Так як немає оприлюдненої офіційної статистики про кількість померлих осіб у віці 17, 18 та 19 років, то з наведених даних віднімемо середню кількість померлих за один рік, що померли у віковій категорії 15-19 років. А тому припускаємо, що у віці 0-16 років померло 4788 особи, з них 2820 чоловіків та 1968 жінок.

Вартість втрачених років життя обчислюється на основі економічного еквіваленту вартості життя (ЕЕВЖ) в Україні. Для визначення останнього використовують різні методики: теорія людського капіталу; підхід, розроблений у США та Великобританії; підхід до оцінювання ЕЕВЖ «за витратами»; оцінювання ЕЕВЖ на основі теорії корисності [15]; демографічний метод; метод «готовності платити»; прибутковий метод; метод дисконтування майбутніх доходів; витратний метод [16].

Загальноприйнятої методики визначення економічного еквіваленту вартості життя немає. Тому значення даного показника у різних наукових джерелах істотно відрізняється. Так, згідно результатів національного дослідження оцінки вартості життя і сукупних збитків держави від наслідків ДТП вартість життя в середньому в Україні оцінюється на рівні 219 тис. доларів США [17]. Держава оцінює життя загиблого військовослужбовця у 609 тис. грн. (500-кратний прожитковий мінімум, встановлений законодавством) [18]. Так як офіційних статистичних даних по даному показнику не існує, то вважаємо за доцільне з метою спрощення обчислень визначати вартість життя людини на основі середньодушового ВВП [19]. У рамках даного підходу передчасна смерть означає втрату суспільної корисності, пов'язаної з людиною. Передбачається, що суспільну корисність людини можна виміряти за допомогою валового внутрішнього продукту на душу населення. Відповідно, недоотриманий в результаті передчасної смерті людини ВВП - це і є вартість його життя.

А тому вартість втрачених років життя від смерті особи в дитячому віці із врахуванням того, що найбільше дітей помирає у віці до 4 років, становитиме (табл. 1):

$$B_{nBt} = 4788 \times 55899 \times (16 - 4) = 3211732944 \text{ грн}$$

Сумарні економічні збитки в зв'язку зі смертністю у дитячому віці в 2016 р. складуть 3211732944 грн. (табл. 1).

Таким чином, сумарні економічні збитки від втрат здоров'я у дитячому віці впродовж періоду до досягнення працездатного віку становитимуть 403,4 млрд. грн або 15,8 млрд дол. США.

Особи працездатного віку:

1. *Захворюваність*. Для того, щоб отримати значення можливих економічних втрат від захворюваності населення у дитячому віці, які можуть через набуття хронічної форми тощо позначитись на економічній активності, припускаємо, що кожен принаймні 1 раз в рік перебував на лікарняному. А тому збитки від тимчасової втрати працездатності становитимуть (при цьому, кожен отримав 100% допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності – 8 і більше років страхового стажу; середня заробітна плата у 2016 р. – 5183 грн [20, с. 34]):

За рік:

$$7248872 \times 5183 = 37570903576 \text{ грн}$$

За весь період дослідження:

$$7248872 \times 5183 \times 35 = 1314981625160 \text{ грн}$$

Витрати на лікування осіб працездатного віку за весь період дослідження становитимуть (табл. 2):

$$7248872 \times 2558,6 \times (59 - 16) = 797519447665,6 \text{ грн}$$

Втрачена вигода при виробництві ВВП на 7248872 осіб за весь період дослідження при середній тривалості лікарняного листка 10 днів (з яких 2 дні – вихідні) та середній кількості робочих днів у році 250 виразиться сумою:

$$7248872 \times 55899 \times \frac{8}{250} \times 35 = 453829259439,4 \text{ грн}$$

Таблиця 2

Економічні збитки від втрат здоров'я населення у дитячому віці, розраховані на період зайнятості населення в економіці (працездатного віку)

Причина втрати здоров'я	Розмір збитків	
	грн	дол. США (при середньому курсі 25,55 грн)
Захворюваність		
Допомога з тимчасової втрати працездатності	1314981625160	51466991200
Витрати на лікування, за рік	797519447665,6	31214068401,8
Втрачена вигода при виробництві ВВП	453829259439,4	17762397629,7
Разом витрат (збитків)	2566330332265	100443457231,5
Інвалідність		
Соціальна допомога інвалідам з дитинства	122802084266,4	4806343806,9
Втрачена вигода при виробництві ВВП	305402230035	11953120549,3
Витрати на лікування, за рік	17173980760,2	672171458,3
Разом витрат (збитків)	445378295061,6	17431635814,5
Смертність		
Вартість втрачених років життя	11508709716	450438736,4
Втрачена вигода при виробництві ВВП	9367554420	366636180,8
Разом втрат (збитків)	20876264136	817074917,2
Сумарні економічні збитки від втрат здоров'я	3032584891462,6	118692167963,2

Джерело: розраховано автором

2. *Інвалідність*. Оскільки у нас немає даних про розподіл вперше визнаних інвалідами за віком і групами інвалідності, то не можна визначити, який збиток отриманий у зв'язку з невиробництвом ВВП протягом майбутнього життя інвалідів і якими будуть витрати на виплати пенсій (пенсії по інвалідності мають різний розмір в залежності від групи інвалідності). Тому умовно приймемо, що кожна дитина-інвалід у 2016 р. не може бути в майбутньому задіяна у виробничому процесі на один рік і отримувала пенсію по інвалідності.

Розмір пенсії по інвалідності з дитинства та розмір соціальної виплати дітям-інвалідам за більшістю категорій інвалідності співпадають. Найбільшою вона є для інвалідів з дитинства I групи, а таких є 10%, групи II - 37%, групи III - 53% [14, с. 147].

Звідси розмір соціальної допомоги інвалідам з дитинства становитиме:

За рік:

$$(0,1 \times 156099 \times 2178 + 0,37 \times 156099 \times 1452 + 0,53 \times 156099 \times 1452) \times 12 =$$

$$= (33998362,2 + 203990173,2) \times 12 = 2855862424,8 \text{ грн}$$

За весь період дослідження:

$(0,1 \times 156099 \times 2178 + 0,37 \times 156099 \times 1452 + 0,53 \times 156099 \times 1452) \times 12 \times (59 - 16) =$
 $= (33998362,2 + 203990173,2) \times 12 \times (59 - 16) = 122802084266,4$ грн
 Втрачена вигода при виробництві ВВП становитиме:
 $156099 \times 55899 \times 35 = 305402230035$ грн.

Витрати на лікування складуть:
 $156099 \times 2558,6 \times (59 - 16) = 17173980760,2$ грн

3. *Смертність*. Економічні втрати від смертності осіб у дитячому віці, розраховані на період зайнятості населення в економіці, складатимуться із вартості втрачених років життя та втраченої вигоди через недовиробництво ВВП (табл. 2).

Вартість втрачених років життя від смерті особи в дитячому віці за весь період зайнятості в економіці становитиме:

$$B_{nVi} = 4788 \times 55899 \times (59 - 16) = 11508709716 \text{ грн}$$

Втрачена вигода через недовиробництво ВВП на 4788 осіб становитиме:

За рік:
 $55899 \times 4788 = 267644412$ грн.

За весь період дослідження (період майбутньої трудової діяльності із врахуванням підвищення страхового стажу для виходу на пенсію до 35 років, відповідно до чинної пенсійної реформи):
 $55899 \times 4788 \times 35 = 9367554420$ грн.

Таким чином, сумарні економічні збитки від втрат здоров'я у дитячому віці впродовж періоду, що припадає на працездатний вік, становитимуть 3032,6 млрд грн або 118,7 млрд дол. США (табл. 2).

Особи старше працездатного віку:

1. *Захворюваність*. Витрати на лікування осіб у віці 0-16 років за один рік та осіб старше працездатного віку приблизно однакові за обсягами, так як обидві категорії населення схильні до частих захворювань і в похилому віці мають хронічні захворювання (табл. 3):

$$7248872 \times 5117,2 \times (71,68 - 59) = 470351004483,7 \text{ грн}$$

71,68 років – очікувана тривалість життя при народженні (для чоловіків – 66,73 роки, для жінок – 76,46 років).

Таблиця 3

Економічні збитки від втрат здоров'я населення у дитячому віці, розраховані на період перебування на пенсії (старше працездатного віку)

Причина втрати здоров'я	Розмір збитків	
	грн	дол. США (при середньому курсі 25,55 грн)
Захворюваність		
Витрати на лікування, за рік	470351004483,7	18409041271,4
Разом витрат (збитків)	470351004483,7	18409041271,4
Інвалідність		
Соціальна допомога інвалідам з дитинства	36212335546,5	1417312545,9
Витрати на лікування, за рік	10128654699,5	396424841,5
Разом витрат (збитків)	46340990246	1813737387,3
Смертність		
Вартість втрачених років життя	3393731144,2	132827050,7
Разом втрат (збитків)	3393731144,2	132827050,7
Сумарні економічні збитки від втрат здоров'я	520085725873,9	20355605709,4

Джерело: розраховано автором

2. *Інвалідність*. Розмір соціальної допомоги інвалідам з дитинства становитиме:

За рік:
 $(0,1 \times 156099 \times 2178 + 0,37 \times 156099 \times 1452 + 0,53 \times 156099 \times 1452) \times 12 =$
 $= (33998362,2 + 203990173,2) \times 12 = 2855862424,8$ грн

За весь період дослідження:

$$(0,1 \times 156099 \times 2178 + 0,37 \times 156099 \times 1452 + 0,53 \times 156099 \times 1452) \times 12 \times (71,68 - 59) =$$

$$= (33998362,2 + 203990173,2) \times 12 \times (71,68 - 59) = 36212335546,5 \text{ грн}$$

Затрати на лікування інвалідам з дитинства становитимуть:

$$156099 \times 5117,2 \times (71,68 - 59) = 10128654699,5 \text{ грн}$$

3. *Смертність*. Економічні втрати від смертності осіб у дитячому віці, які припадуть на період перебування на пенсії при середній очікуваній тривалості життя при народженні 71,68 років (табл. 3) становитимуть:

$$B_{nbt} = 4788 \times 55899 \times (71,68 - 59) = 3393731144,2 \text{ грн}$$

Таким чином, сумарні економічні збитки від втрат здоров'я у дитячому віці впродовж періоду, що припадає на вік, старше працездатного, становитимуть 520,1 млрд грн або 20,4 млрд дол. США.

Якщо говорити про сумарні економічні збитки від втрат здоров'я у дитячому віці, розраховані впродовж усього життя, то станом на 2016 р. їх величина становила 3956 млрд грн або 154,8 млрд дол. США (табл. 4).

Таблиця 4

Сумарні економічні збитки від втрат здоров'я населення у дитячому віці станом на 2016 р.

Причина втрати	Розмір збитків	
	грн	дол. США (при середньому курсі 25,55 грн)
Захворюваність		
Допомога з тимчасової втрати працездатності	1314981625160,0	51466991200,0
Витрати на лікування, за рік	1611784067319,7	63083525139,7
Втрачена вигода при виробництві ВВП	453829259439,4	17762397629,7
Разом витрат (збитків)	3380594951919,1	132312913969,4
Інвалідність		
Соціальна допомога інвалідам з дитинства	202532323428,9	7926901112,7
Втрачена вигода при виробництві ВВП	305402230035,0	11953120549,3
Витрати на лікування, за рік	40083272304,5	1568816919,9
Разом витрат (збитків)	548017825768,4	21448838581,9
Смертність		
Втрачена вигода при виробництві ВВП	9367554420,0	366636180,8
Вартість втрачених років життя	18114173804,2	708969620,5
Разом втрат (збитків)	27481728224,2	1075605801,3
Сумарні економічні збитки від втрат здоров'я	3956094505911,7	154837358352,7

Джерело: розраховано автором

Зрозуміло, що розрахована величина збитку є приблизною, адже до уваги було взято лише ті показники, що висвітлені у державній статистичній звітності, і враховано такі причини втрати здоров'я дитячого населення, як захворюваність, інвалідність та смертність. Проте і ця величина свідчить про необхідність розробки певних заходів з мінімізації втрат в національній економіці.

На думку Самутіна К. А., зниження економічних втрат держави можливе за умови [7]:

- профілактики хронічних захворювань і захворювань інфекційного характеру;
- посилення санітарно-просвітницької роботи серед населення;
- поліпшення матеріального забезпечення лікувальних установ і підвищення зарплати медичних працівників;
- фінансування пошукових наукових досліджень в галузі біомедицини та впровадження в лікувальний процес передових медичних технологій;
- розвитку масової культури фізичної активності з долученням до неї всіх вікових груп населення.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, проведені обчислення показали, що в результаті втрати здоров'я у дитячому віці збитки для національної економіки становлять 7% ВВП (у цифрах 2016 р.), а за весь період життя відповідають рівню обсягу ВВП України (виробленого у 2016 р.) за 1,5 роки. Фактично економічний збиток є набагато більший, так як було зроблено цілу низку припущень і не враховано ряд інших причин витрат при втраті здоров'я у зв'язку із відсутністю потрібних статистичних даних.

Така інформація, зокрема про економічний збиток від втрат здоров'я дитячого населення, може бути застосована: для розрахунків обсягів інвестицій в охорону здоров'я з метою планування заходів, спрямованих на підвищення рівня суспільного здоров'я; в оцінці загальних економічних втрат суспільства; при розрахунку економічної ефективності різних програм з розвитку соціальної сфери тощо.

Література

1. Подвисоцька Т. О. Комплексна оцінка здоров'я населення та його впливу на економічне зростання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07. Київ, 2009. 20 с.
2. Подвисоцька Т. О., Краснікова Л. І. Аналіз впливу фактора здоров'я на економічне зростання. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/35561/1/37_250-256.pdf (дата звернення: 24.03.2018).
3. Бортницький В. А. Економічне зростання в контексті розвитку регіональних інноваційних систем та капіталу здоров'я: концептуальний підхід. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28448/05-Bortnitsky.pdf?sequence=1> (дата звернення: 24.03.2018).
4. Рингач Н. О., Мартинюк О. І. Економічна оцінка втрат людського потенціалу України. URL: www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2008-2/doc.../ryngach-martynuk.pdf (дата звернення: 20.03.2018).
5. Кравчук Л., Шевчук Л. Оцінка втрат працездатного населення в Хмельницькій області. *Інтелектуальний потенціал молоді в науці і практиці*: матер. Всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, (Хмельницький, 28 травня 2009 р.). Хмельницький, 2009. С. 165-168.
6. Гальків Л. І. Інтегральні оцінки втрат людського капіталу регіонів України. *Регіональна економіка*. 2012. № 1. С. 184-193.
7. Самутин К. А. Здоровье населения как составной элемент экономической политики государства. *Российское предпринимательство*. 2012. № 11 (209). С. 131-136.
8. Ухлин Д. А. Современные аспекты функционирования сферы здравоохранения в условиях перехода на инновационный путь развития экономики. *Современные аспекты экономики*. 2009. № 1 (138). С. 43-48.
9. Прохоров Б. Б., Шмаков Д. И. Оценка стоимости статистической жизни и экономического ущерба от потерь здоровья. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/otsenka-stoimosti-statisticheskoy-zhizni-i-ekonomicheskogo-uscherba-ot-poter-zdorovya> (дата звернення: 18.03.2018).
10. Населення України за 2016 рік: демографічний щорічник / Відповідальна за випуск М. Б. Тімоніна. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 133 с.
11. Заклади охорони здоров'я та захворюваність населення України у 2016 році: статистичний бюлетень / Відповідальний за випуск О. О. Кармазіна. Київ: Державна служба статистики України, 2017, 89 с.
12. Національні рахунки охорони здоров'я в Україні у 2016 році / Відповідальний за випуск О. О. Кармазіна. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 172 с.
13. МОЗ оголосило нові правила і зарплати для сімейних лікарів. URL: https://kurs.if.ua/news/370_grn_zh_zh_patsienta_moz_ogolosylo_novi_pravyly_i_zarplaty_dlya_simeynih_likari_v_57528.html (дата звернення: 19.03.2018).
14. Статистичний щорічник України за 2016 рік / За редакцією І. Є. Вернера; Відповідальний за випуск О. А. Вишневська. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 611 с.
15. Шевчук О. О. Методологічні підходи до оцінювання економічного еквіваленту вартості життя в Україні. *Регіональна економіка*. 2014. № 2. С. 74-83.
16. Близнюк В. В. Вартість людського життя: теорія та практика вимірювання. *Український соціум*. 2014. № 3 (50). С. 101-112.
17. Вартість життя в Україні оцінюється на рівні \$ 219 тис. URL: <http://www.sk-ridna.com.ua/home/979--219-.html> (дата звернення: 20.03.2018).
18. Інформація щодо призначення одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності. URL: [http://www.mil.gov.ua/ministry/aktualno/do-uvagi-vijskovosluzhbovcziv/informacziya-shhodo-priznachennya-odnorazovoi-groshovoi-dopomogi-u-razi-u-razi-zagibeli-\(smerti\)-invalidnosti-abo-chastkovoi-vtrati-praczezdatnosti.html](http://www.mil.gov.ua/ministry/aktualno/do-uvagi-vijskovosluzhbovcziv/informacziya-shhodo-priznachennya-odnorazovoi-groshovoi-dopomogi-u-razi-u-razi-zagibeli-(smerti)-invalidnosti-abo-chastkovoi-vtrati-praczezdatnosti.html) (дата звернення: 20.03.2018).
19. Стоимость человеческой жизни. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%BE%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C_%D1%87%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9_%D0%B6%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B8 (дата звернення: 22.03.2018).
20. Україна у цифрах 2016: статистичний збірник / За редакцією І. Є. Вернера; Відповідальний за випуск О. А. Вишневська. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 240 с.

References

1. Podvysotska, T.O. (2009), "Comprehensive assessment of health population and its impact on economic growth", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.07, Kyiv, Ukraine, 20 p.
2. Podvysotska, T.O. and Krasnikova, L.I. "Analysis of influence factor of health on economic growth", available at: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/35561/1/37_250-256.pdf (access date March 24, 2018).
3. Bortnitskyi, V.A. "Economic growth in the context of the development of regional innovation systems and health capital: a conceptual approach", available at:

<http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28448/05-Bortnitsky.pdf?sequence=1> (access date March 24, 2018).

4. Rynhach, N.O. and Martyniuk, O.I. "Economic estimation of losses of human potential of Ukraine", available at: www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2008-2/doc.../ryngach-martynuk.pdf (access date March 20, 2018).

5. Kravchuk, L. and Shevchuk, L. (2009), "Assessment of the loss of working population in the Khmelnytsky region", *Intelektualnyi potentsial molodi v nauksi i praktytsi* [Intellectual potential of youth in science and practice], *Materialy Vseukrainskoi naukovoï konferentsii studentiv, aspirantiv ta molodykh vchenykh* [Materials of the All-Ukrainian scientific conference of students, postgraduates and young scientists], (Khmelnyskyi, 28 May 2009), Khmelnytskyi, Ukraine, pp. 165-168.

6. Halkiv, L.I. (2012), "Integral estimates of human capital losses in the regions of Ukraine", *Rehionalna ekonomika*, no. 1, pp. 184-193.

7. Samutin, K.A. (2012), "Health of the population as an integral element of the economic policy of the state", *Rossiyskoe predprinimatelstvo*, no. 11(209), pp. 131-136.

8. Ukhlin, D.A. (2009), "Modern aspects of the functioning of the healthcare sector in the context of transition to an innovative way of economic development", *Sovremennye aspekty ekonomiki*, no. 1(138), pp. 43-48.

9. Prokhorov, B.B. and Shmakov, D.I. "Estimating the cost of statistical life and economic damage from loss of health", available at: <https://cyberleninka.ru/article/v/otsenka-stoimosti-statisticheskoy-zhizni-i-ekonomicheskogo-uscherba-ot-poter-zdorovya> (access date March 18, 2018).

10. Timonina, M.B. (2017), *Naselennia Ukrainy za 2016 rik* [The population of Ukraine for 2016], *demografichnyi shchorichnyk*, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 133 p.

11. Karmazina, O.O. (2017), *Zaklady okhorony zdorovia ta zakhvoriuvanist naselennia Ukrainy u 2016 rotsi* [Healthcare facilities and morbidity of the population of Ukraine in 2016], *statystychnyi biuletyn*, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 89 p.

12. Karmazina, O.O. (2017), *Natsionalni rakhunky okhorony zdorovia v Ukraini u 2016 rotsi* [National Accounts of Health Care in Ukraine in 2016], Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 172 p.

13. *MOZ oholosylo novi pravyla i zarplaty dlia simeinykh likariv* [The MHC has announced new rules and salaries for family doctors], available at: https://kurs.if.ua/news/370_grn_za_patsienta_moz_ogolosylo_novi_pravyla_i_zarplaty_dlya_simeinykh_likariv_v_57528.html (access date March 19, 2018).

14. Verner, I.Ye. (2017), *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2016 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2016], Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 611 p.

15. Shevchuk, O.O. (2014), "Methodological approaches to the estimation of the economic equivalent of the cost of living in Ukraine", *Rehionalna ekonomika*, no. 2, pp. 74-83.

16. Blyzniuk, V.V. (2014), "The cost of human life: theory and practice of measurement", *Ukrainskyi sotsium*, no. 3(50), pp. 101-112.

17. *Vartist zhyttia v Ukraini otsiniuietsia na rivni \$ 219 tys* [The cost of living in Ukraine is estimated at \$ 219 thousand], available at: <http://www.sk-ridna.com.ua/home/979--219-.html> (access date March 20, 2018).

18. *Informatsiia shchodo pryznachennia odnorazovoi hroshovoi dopomohy u razi zahybeli (smerti), invalidnosti abo chastkovoï vtraty pratsezdatsnosti* [Information on the appointment of one-time cash benefits in case of death (death), disability or partial disability], available at: [http://www.mil.gov.ua/ministry/aktualno/do-uvagi-vijskovosluzhbovcziv/informacziya-shhodo-pryznachennya-odnorazovoi-groshovoi-dopomogi-u-razi-u-razi-zagibeli-\(smerti\)-invalidnosti-abo-chastkovoï-vtraty-pratsezdatsnosti.html](http://www.mil.gov.ua/ministry/aktualno/do-uvagi-vijskovosluzhbovcziv/informacziya-shhodo-pryznachennya-odnorazovoi-groshovoi-dopomogi-u-razi-u-razi-zagibeli-(smerti)-invalidnosti-abo-chastkovoï-vtraty-pratsezdatsnosti.html) (access date March 20, 2018).

19. *Stoimost chelovecheskoy zhizni* [The cost of human life], available at: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%82%D0%BE%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8C_%D1%87%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9_%D0%B6%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B8 (access date March 22, 2018).

20. Verner, I.Ye. (2017), *Ukraina u tsyfrakh 2016* [Ukraine in figures 2016], *statystychnyi zbirnyk*, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 240 p.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2018 р.

Рецензент: д.е.н., професор Львівського університету бізнесу та права Л.Т. Шевчук